

ki se stoprv predstavlja, rad odpustim malo mladostne nerodnosti.

Dr. I. Pregelj.

Iv. Ev. Šarić: *Salve Regina*. Slihovi u čast Gospi. (1895–1920.) Sarajevo, 1920. Kaptol vrhbosanski.

Isti: *Judita*. Epska pjesma u pet pjevanja. U heksametru. Sarajevo, 1921. Kaptol vrhbosanski.

Prva teh dveh knjižic je posvečena knezu in škofu ljubljanskemu Ant. B. Jegliču. — Nadškof vrhbosanski Šarić je že zdavnaj znan kot človek, ki mu je pesem nožnja potreba in iskren izraz njegovega razmerja posebno do Marije. V prvi knjižici so zbrane njegove pesmi v čast Marije; tudi posebej izdana *Judita* se nahaja v ti zbirki. Po svojem slogu so to po večini lahke, pogosto skoro v poskočnem ritmu pisane pesmice, kjer v ritmu in dikciji pa tudi v preprosto podanem čuvstvu pogosto začutiš sorodnost z narodno poezijo. Ritem romarske pesmi in njena melodija, kakor sem jo slišal svoj čas v bližini priljubljene hrvatske božje poti Marija Bistrica, sta mi nekolikokrat zazvenela v ušesih pri čitanju s tako silo, da sem prepričan, da je hotel pesnik tudi zvedno dati tak značaj svojim pesmim, ker jih ni pisal samo zato, da se poigrava z besedami sebi v uteho, ampak posebno zato, da z njimi širi ljubezen do Gospe med narodom. — Vsebinsko so te pesmi iskreno zasnovane molitve, par je tudi pripovednih v legendarnem duhu, največja in najgloblje zasnovana pa je epska pesem o Juditi. — Tudi v dikciji posnema Šarić narodno pesem, razen tega molitve in sveto pismo; pogosto kopiči epiteta kakor v litanijah in hvalnicah in hvalnice ter v narodni slog prenesene litanijske v čast Marije bi lahko nazvali njegove pesmi in jih obenem že tudi formalno in vsebinsko označili.

Frst.

Milan Begović: *Dunja u kovčegu*. Roman. Naklada St. Kugli. Zagreb, 1921. Naslovni list izradio Ljubo Babić.

Ne poznam Begovića in ne vem, kolik sloves uživa kot pripovednik. Njegova »Dunja u kovčegu« — kar je svobodno prevedel Jos. Schlegel v »Agr. Tagblattu« z »Das Herz im Schatten« — prav gotovo ni

umetnina, je povprečnost listkarja, ki je vrgel v dobi dveh mesecev trideset poglavij stare novelske motivnosti na papir in si dal v »predgovoru«, ki mu ga je napisal mladostni prijatelj Artur Grado, napraviti usiljivo pompozno in v tujstvu termina toneči in bobneči uvod, ki naj bi reklamsko uveril, da je hotel seči Begović v problem. Ta problem, ki mu sicer že neokusni simbolni naslov knjige (prim. še str. 36) ugovarja, naj bi bil znani epski motiv grofa gleichenskega s filozofskim podteoremom jugoslovenstva kot sinteze vzhoda (Dušan) in zapada (Rođena, Kristina). Vsa mizerija epske snovi je motiv ljubavnega razmerja donhuanskega Dušana do dveh deklet, kateri istočasno ljubi, Kristino poroči in potem z omoženo Rođeno (»dunjo«) prešuštvuje. Da je mogla vzrasti siromašna fabula v nekak dramatski pogon in razvojni tek, je nakazal Begović še motiv iz Shakespearjevega »Romea« (Radušičevo in Mandušičevo družino); zavedno sicer (str. 89, 97), pa nerodno kot začetnik. Dopisovanje med Dušanom in Rođeno, ki je neokusno staro in netipično, bi človek s pridom prepisal v ljubavni spisovnik za poluizlikano dečad in dekelstvo. Močno je pač le zadnje poglavje, ki sicer diši po že obrabljeni efektivnosti drugod. Osebe so literarno medle, stare epigonske epizodalne lutke brez duše in krvi, brez jedrovitosti govora, celo tehnično nepotrebne, kakor navlaka v mladinstvu nedozorelih poskusnikov. Jezik je neužitno izkvašen z besedami poprečne naše vsakdanjosti, tujke iz kluba in kavarne, vse strašno »konvencionalno«. Lokalnosti ni Begović prav nič impresivno zadel, če izvzamem par krajevnih imen in par malomestnih dalmatinskih idiotizmov. Hladni razumarski materializem veje iz knjige. Brez predikatne vezi so številni stavki, kar je smešno posnemanje nemškega in francoskega impresionalnega sloga in v hrvaščini menda prav tako neslovansko kot v slovenščini. Raztrgani fiskovni stavek je pač tudi že star in poceni surogat za izvirnost, nič manj kot nočna navedba iz Griega, op. 46. II., str. 195. Delo literarno-veščega človeka ne bo zadovoljilo. Malemu obzorju našega malega meščanstva in

nedoraslega ženskega »mentaliteta« bo najbrž kljub temu všeč. Za take uspehe pa Bégoviču ne morem čestitati.

Dr. I. Pregelj.

Süha roba. Uredil Franc Milčinski. Risbe Henrika Smrekarja. Založba Umetniške propagande. Ljubljana, 1920. 4°. Str. 31. — Ribniške zgodbe so del našega tradicionalnega slovstva in znamenit izraz naše narodne duše; Milčinski pa je gotovo poklican, da nam poda humoristični ljudski tip našega Ribničana in njegove duhovito neumne domisleke v literarni obliki. Saj je baš naša humoristična literatura zelo revna. Umetniška propaganda nam nudi v tej zbirki osemnajst znanih »ribniških« zgodb, ki bi se vršile deloma lahko tudi v Abderi ali v Schildi, ki jih povečini doživlja in deloma tudi pripoveduje lončar Matevž. Štirinajst risb Henrika Smrekarja nam po- očituje znamenite dogodke iz dežele sühe robe. Kaj je pravzaprav namen te knjige, ne morem povedati. Ali so risbe glavna reč ali besedilo? Risbe niso vedno prav srečne, n. pr. konj — slika ima nekaj, kar ni ne osel ne konj — ki oblanice je in hloodce od sebe daje; pa tudi sicer ne dosežajo risb v Martinu Krpanu. Ribniške povesti niso zbrane vse in ne najboljše. Že uvodna pesem »Vre, vre, vre...« mi je znana v lepši in značilnejši varianti, nego je tu. Povest o navihanih vrabcih, ki se jih Matevž boji, češ »bi mi kateru znal š strajhu zežgat« (str. 13), je brez dvopa. Tudi zgodba »izza davnih dni« bi brez škode lahko izostala. Druge so pa vse izborne in duhovite, pa jih zna Milčinski tudi pripovedovati v pravi pristni ribniški dik- ciji: kratki vzporedni glavni stavki, zvezani s prirednim »pa«, kar nas spominja na Homerov epski ton: Na veliki petek je bilu, mraz pa tak, da je vse škripalu. Čisto pra- vilno je tudi, da Ribničan Matevž govori v svoji ribniščini, le žal, da ne dosledno in pogosto tudi popolnoma napačno. Ne vem, je li Milčinski zagrešil to nevedoma ali namenoma. Matevž izgovarja skoro do- sledno tvornopretekke deležnike z -i, kar je napačno: Jaku dober konjiček je bil (prav: biu), rad sem ga imel (prav: imu), str. 8. Ribničan ne govori nedoločnika na

-i: zameriti, str. 7, nenaglašen a v sestavih se izgovarja kot e, torej zemiér't; u se iz- govarja pravilno kot ü, a ne vsak; ne: gluh (str. 7), ampak: glüh, toda ne: neümen (9), ampak: nauimen; toda: hudí, ne hüdi (22); ne: uküp (17), ampak: ukëp, Ne govori se: doma (9), ampak: damá, pravilno str. 13: damú; ne klobiuk (27), ampak: klabiuk. Ne: spüštim, ampak: spēštím, toda: spüštu; ne: ne goro (27), ampak: ne gúro, toda: pod goruó, tako tudi: ruoba. — Oblika — če- tvorka — menda zaradi risb, ni priročna; cena 50 kron je vkljub draginji za to robo nekoliko previsoka. — Naša sodba: Risbe bi se lahko opustile, saj knjiga ni za otro- ke, ker duhovitosti ne razumejo, odrasli pa slik ne potrebujejo. Zato pa naj bi se »ribniške« zbrale in v pravilnem ljudskem tonu priredile v lepo zabavno knjižico, ki bi kot izraz narodne kulture imela tudi leposlovno in znanstveno vrednost.

Dr. I. Samsa.

Engelbert Gangl: **Zbrani spisi za mladino.** Drugi zvezek. Pripovedne pesmi. Drugi natisk. V Ljubljani, 1920. Last in založba »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«. Natisnila »Učiteljska tiskarna«. — Za knjigo govori okolnost, da je izšla že v drugem natisku in da imamo zelo malo pesniških zbirk; posebno pri- merno opremljenih zbirk nam manjka. Kljub temu pa mislim, da ima Gangl več sreče v mladinski prozi kot v mladinskih verzih. Ne trdim, da je proza lažja. Toda pesem za- hteva dobro izbranega motiva, ki je že v svojem bistvu privlačen in zanimiv in ne potrebuje pesnikovega opisovanja, da ga priporoči. Treba je vestnejše formalne ob- delave, take obdelave, da sili pesem sama v spomin in odpira otroku najlažjo pot do razumevanja. Najboljše merilo za otroške pesmi je otrok sam, če mu jih bereš. Pesmi, ki se jih otroci hipoma naučijo in brez pri- ganjanja in jih žvrgolijo doma in na cesti, so dobre pesmi. To je začetek in konec teorije o otroški pesmi. Edino merilo more biti pesniku še njegova lastna mladost, v katero se zaživi in pomisli, kaj je zanimalo tedaj njega. Ali je res ljubil opevanje brez- pomembnih predmetov in dogodkov, ro- sicé, cvetic in izgubljene mladosti? Ali je